

<DONES ALS FESTIVALS MUSICALS DE CATALUNYA>

5é Informe

**de L'OBSERVATORI CULTURAL DE GÈNERE,
amb la col·laboració de MIM (Mujeres de la
Industria de la Música)**

[Desembre de 2017]

ÍNDEX

1. Introducció
2. Festivals Musicals a Catalunya 2017
3. Resultats
4. Conclusions

1. INTRODUCCIÓ

La música és sense dubte la disciplina artística amb més presència a la nostra societat. La sentim a la televisió, a la ràdio, als bars, a les botigues... Hi és per tot arreu, en tots els seus registres; no sempre de la millor qualitat, no sempre en les millors condicions tècniques, però per tot arreu. Ens acompanya del matí a la nit; és com una fidel amiga que sempre hi és, passi el que passi.

En els darrers anys, a escala mundial, advertim un augment de la presència de les dones en la indústria de la música, tot i que no sempre traduïda en els guardons més rellevants ni tampoc en les cotitzacions dels i les artistes o en el seu compte de resultats. A la música passa el mateix que a la resta de sectors de la cultura: que hi siguem no vol dir que no costi que ens atorguin el certificat de prestigi.

Sí que podem constatar, ara per ara, gestos simbòlics que fan albirar un futur més compartit al món musical, amb una millor participació d'homes i dones. Així, enguany la mezzosoprano Cecilia Bartoli ha estat per exemple la primera dona que ha cantat amb el cor de la Capella Sixtina, al Vaticà i envoltada dels frescs de Miquel Àngel. Trencant aquest tabú, Bartoli ha creat un precedent que esperem no es reveli només com a una excepció.

Pel que fa a Catalunya, hi ha hagut en dates recents una aflluència de dones al panorama musical: artistes que cultiven la música clàssica, el jazz, el pop, el rock i un ampli ventall d'estils musicals. Es tracta d'una incorporació creixent que té els seus orígens als anys 80, quan la indústria musical va començar a prendre forma tal com l'entendem i que, des de llavors, ha anat creixent progressivament. Si a la Catalunya dels anys 60 hi havia en actiu poc més d'una cinquantena de solistes i duets femenins, així com només una desena de grups que comptaven amb presència femenina, en l'actualitat a Catalunya trobem uns cinc-cents projectes musicals liderats per dones.

Si anem a la recta final d'aquest període que ens porta fins a l'actual 2017, sembla que l'increment més notable s'ha produït a partir del 2014, quan ha tingut lloc una veritable irrupció de dones a l'escena del pop-rock català, incloses també la música indie i les músiques urbanes. **En els darrers cinc anys, la mitjana de grups emergents amb dones al timó representen aquí un 22%, xifra resultant de la suma del 9% de solistes i el 13% de grups. I aquest 2017 s'ha registrat un augment que arriba al 30% de solistes i al 25% de grups musicals que inclouen dones.**

Les xifres que acabem d'oferir ens l'ha proporcionat l'exposició **D'ONES: (R)EVOLUCIÓ DE LES DONES EN LA MÚSICA**, que en aquests moments es pot veure al Palau Robert de Barcelona i que ha estat comissariada pel Grup Enderrock amb el suport de l'Institut Català de les Dones. L'exposició va acompanyada d'un número especial de la revista Enderrock, que passa revista a les dones protagonistes de la nostra escena musical en els diferents registres.

La coincidència ha fet que justament ara presentem aquest **Informe 2017 de l'Observatori Cultural de Gènere, fet amb la col·laboració de MIM (Mujeres en la Industria de la Música)**, associació nascuda el setembre de 2016 durant la 28a edició del Mercat de Música Viva de Vic i que treballa per la igualtat de gènere en la indústria musical.

Aquest és el 5é informe que redactem per a fer-nos ressò d'aquesta invisibilitat. La infrarrepresentació de les dones en tots i cadascun dels àmbits de la cultura i de les arts segueix essent una evidència. Ara hem volgut fixar-nos en el món musical per considerar-lo altament representatiu de la nostra realitat social, on les dones lamentablement encara no ocupen l'espai que mereixen.

2. FESTIVALS MUSICALS A CATALUNYA 2017

No hi ha precisament masses dades de la presència de les dones a la nostra escena musical, més aviat el contrari. De la mateixa manera que els nostres museus, centres d'arts o galeries no tenen el costum de desagregar per sexes les exposicions que fan, i de la mateixa manera que no es fa amb les programacions teatrals ni les cartelleres cinematogràfiques, tampoc els festivals musicals tenen el costum de disposar d'aquestes dades, no sabem si per desídia o perquè no les consideren rellevants. Qui no veu el problema difícilment tindrà les eines per voler donar-li solució. I les xifres són part de la solució, la primera part de la solució.

Per sort a Catalunya sí que disposem de l'*Anuari de la Música*, editada conjuntament per l'Associació Professional de Representants, Promotors i Mànegers de Catalunya (ARC) i el Grup Enderrock. L'*Anuari de la Música 2017* analitza les dades de set anys, de 2008 al 2015, i per primer cop incorpora un estudi que vol ser de caràcter anual i inclou la presència de les dones als festivals.

Si aquest estudi té continuïtat, serà una eina important per avaluar la transformació en matèria de gènere del nostre sector musical.

Aprofitant aquesta avinentesa, hem volgut fixar la nostra atenció justament en els festivals musicals, que serveixen com a carta de presentació dels i les artistes i com a consolidació de les seves trajectòries. **Segons l'Anuari de la Música, la presència de les dones als festivals catalans durant l'any passat, el 2016, que va ser de mitjana d'un 26% (11% de solistes i 15% de grups).**

A continuació analitzem **50 festivals catalans en les seves edicions del 2017**. Es tracta de festivals de dimensions variades i que programen estils musicals també variats. La intenció és obtenir una visió de conjunt, un retrat de com és el panorama musical en matèria de gènere pel que fa als nostres festivals.

Els festivals analitzats són aquests:

- ACTITUD FEST
- AMFest
- APHONICA
- ARTENOU
- ART ESTIU
- BAM
- BARNA'N ROLL
- BBF BARCELONA BEACH FESTIVAL
- BE PROG! MY FRIEND
- BIORRITME FESTIVAL
- BLACK MUSIC FESTIVAL
- BRUNCH IN THE CITY

- CALELLA ROCK FEST
- CANET ROCK
- CAP ROIG FESTIVAL
- CRUILLA BARCELONA
- FESTIVAL ALTAVEU
- ERA FESTIVAL (Love Rave)
- FESTIVAL CARA B
- FESTIVAL CRUÏLLA
- FESTIVAL INTERNACIONAL DE CAMBRILS
- FESTIVAL INTERNACIONAL JAZZ BARCELONA
- FESTIVAL JARDINS DE PEDRALBES
- FESTIVAL MIXTUR
- FESTIVAL DE LA PORTA FERRADA
- GUITAR FESTIVAL BARCELONA
- IN SOMNI GIRONA
- INTERNATIONAL DUB GATHERING
- JARDINS TERRAMAR SITGES
- KNIGHTS OF METAL
- LET'S FESTIVAL
- MERCAT MÚSICA VIVA DE VIC
- MÚSIQUES SENSIBLES
- MUTEK BARCELONA
- OFF FESTIVAL
- PARAL·LEL FESTIVAL

- PRIMAVERA CLUB
- PRIMAVERA SOUND FESTIVAL
- RIPOLLET ROCK FESTIVAL
- ROCK FEST BCN
- ROOM FESTIVAL
- SAY IT LOUD
- SINTONIZZA FESTIVAL
- SÓNAR
- STRENES FESTIVAL
- SUITE FESTIVAL
- TELECOGRESCA
- UNITE WITH TOMORROWLAND
- VIDA FESTIVAL
- VITRUBIAN FEST

3. RESULTATS

Presentem a continuació els resultats dels **percentatges de la presència de les dones a 50 festivals musicals catalans aquest 2017.**

Distingim tres categories:

- bandes femenines
- bandes masculines
- bandes mixtes (amb presència femenina)

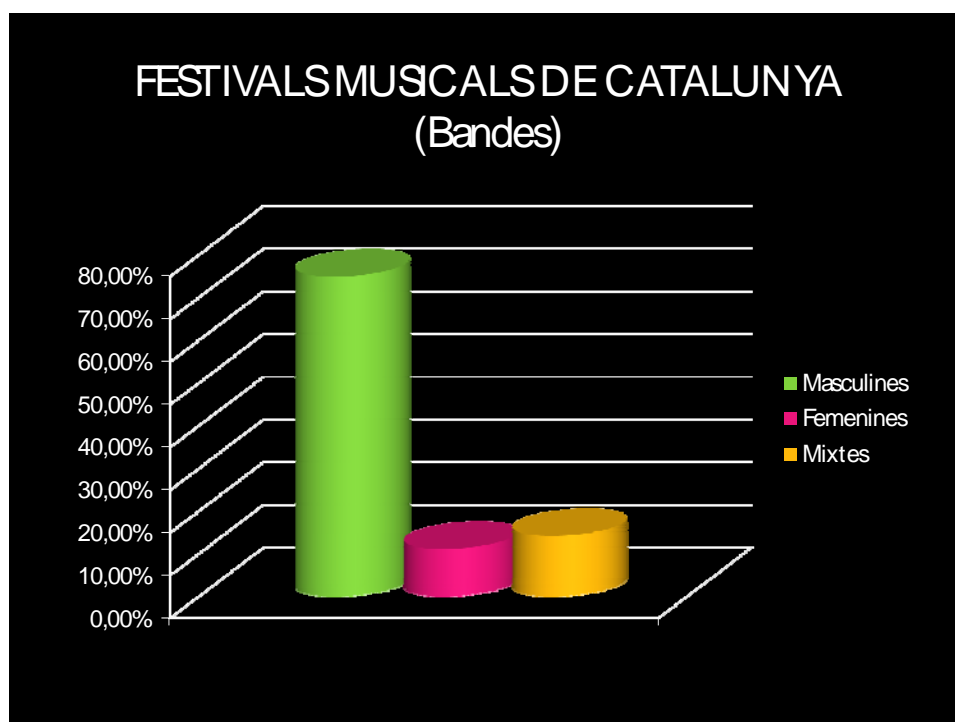
MASCULINES / FEMENINES / MIXTES

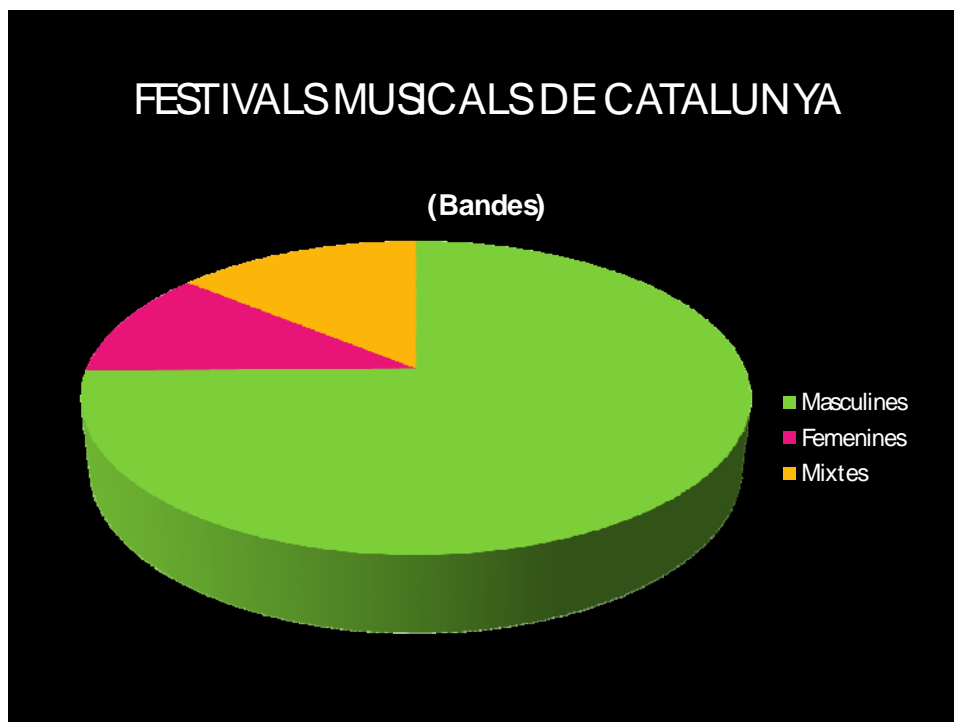
-ACTITUD FEST	60,87%	0%	39,13
-AMFest	91,67%	8,33%	0%
-APHONICA	52,17%	17,39%	30,44%
-ARTeNOU	90,90%	0%	9,10%
-ART ESTIU	83,33%	16,67%	0%
-BAM	52,27%	34,09%	13,64%
-BARNA'N ROLL	88,89%	0%	11,11%
-BBF BCN BEACH FEST.	92,86%	7,14%	0%
-BE PROG! MY FRIEND	90%	0%	10%
-BIORRITME FESTIVAL	59,58%	19,15%	21,28%
-BLACK MUSIC FESTIVAL	53,85%	15,39%	30,77%
-BRUNCH IN THE CITY	83,33%	12,50%	4,17%
-CALELLA ROCK FEST	100%	0%	0%
-CANET ROCK	81,81%	0%	18,19%
-CAP ROIG FESTIVAL	70,83%	25%	4,17%
-CRUILLA BARCELONA	73,17%	9,76%	17,07%
-ERA FESTIVAL (Love Rave)	100%	0%	0%
-FESTIVAL ALTAVEU	57,14%	28,57%	14,29%
-FESTIVAL CARA B	78,57%	7,14%	14,29%
-FESTIVAL CRUÏLLA	73,81%	7,14%	19,05%

-FEST. INT. CAMBRILS	81,82%	9,09%	9,09%
-FEST. INT. JAZZ BCN	60%	10%	30%
-FEST. JARD. PEDRALBES	72,73%	21,21%	6,06%
-FESTIVAL MIXTUR	44,44%	11,11%	44,45%
-FES. PORTA FERRADA	55%	20%	25%
-GUITAR FEST. BCN	77,78%	11,11%	11,11%
-IN SOMNI GIRONA	100%	0%	0%
-INT. DUB GATHERING	88,52%	6,56%	4,92%
-JARD. TERRAMAR SITGES	60%	0%	40%
-KNIGHTS OF METAL	92,86%	0%	7,14%
-LET'S FESTIVAL	80%	6,67%	13,33%
-MERC. MÚSICA VIVA VIC	52,70%	28,38%	18,92%
-MÚSIQUES SENSIBLES	57,14%	42,86%	0%
-MUTEK BARCELONA	66,67%	23,81%	9,52%
-OFF FESTIVAL	81,25%	6,25%	12,50%
-PARAL·LEL FESTIVAL	85,71%	14,29%	0%
-PRIMAVERA CLUB	60%	12,50%	27,50%
-PRIMAV. SOUND FEST.	72,30%	13,42%	14,28%
-RIPOLLET ROCK FEST.	60%	0%	40%
-ROCK FEST BCN	96%	0%	4%
-ROOM FESTIVAL	66,67%	33,33%	0%
-SAY IT LOUD	50%	0%	50%
-SINTONIZZA FESTIVAL	60%	0%	40%
-SÓNAR	72,87%	23,26%	3,87%

-STRENES FESTIVAL	71,87%	18,75%	9,38%
-SUITE FESTIVAL	83,33%	16,67%	0%
-TELECOGRESCA	100%	0%	0%
-UNITE WITH TOMORRO...	100%	0%	0%
-VIDA FESTIVAL	69,39%	16,33%	14,28%
-VITRUBIAN FEST	87,50%	0%	12,50%

TOTAL	74,83%	11,07%	14,10%
--------------	---------------	---------------	---------------

l a continuació **els percentatges de la presència de les dones en total -sigui com a solistes o en bandes mixtes- als 50 festivals analitzats.**

-ACTITUD FEST.....	39,13%
-AMFest.....	8,33%
-APHONICA.....	47,83%
-ARTeNOU.....	9,09%
-ART ESTIU.....	16,67%
-BAM.....	47,73%
-BARNA'N ROLL.....	11,11%
-BBF BARCELONA BEACH FESTIVAL.....	7,14%
-BE PROG! MY FRIEND.....	10%
-BIORRITME FESTIVAL.....	40,42%

-BLACK MUSIC FESTIVAL.....	46,15%
-BRUNCH IN THE CITY.....	16,66%
-CALELLA ROCK FEST.....	0%
-CANET ROCK.....	18,18%
-CAP ROIG FESTIVAL.....	29,17%
-CRUILLA BARCELONA.....	26,83%
-ERA FESTIVAL (Love Rave).....	0%
-FESTIVAL ALTAVEU.....	42,86%
-FESTIVAL CARA B.....	21,43%
-FESTIVAL CRUÏLLA.....	26,19%
-FESTIVAL INTERNACIONAL DE CAMBRILS.....	18,18%
-FESTIVAL INTERNACIONAL JAZZ BARCELONA	40%
-FESTIVAL JARDINS DE PEDRALBES.....	27,27%
-FESTIVAL MIXTUR.....	55,55%
-FESTIVAL DE LA PORTA FERRADA.....	45%
-GUITAR FESTIVAL BARCELONA.....	22,22%
-IN SOMNI GIRONA.....	0%
-INTERNATIONAL DUB GATHERING.....	11,48%
-JARDINS TERRAMAR SITGES.....	40%
-KNIGHTS OF METAL.....	7,14%
-LET'S FESTIVAL.....	20%
-MERCAT MÚSICA VIVA DE VIC.....	47,30%
-MÚSIQUES SENSIBLES.....	42,86%
-MUTEK BARCELONA.....	33,33%

-OFF FESTIVAL.....	18,75%
-PARAL·LEL FESTIVAL.....	14,29%
-PRIMAVERA CLUB.....	40%
-PRIMAVERA SOUND FESTIVAL.....	27,71%
-RIPOLLET ROCK FESTIVAL.....	40%
-ROCK FEST BCN.....	4%
-ROOM FESTIVAL.....	33,33%
-SAY IT LOUD.....	50%
-SINTONIZZA FESTIVAL.....	40%
-SÓNAR.....	27,13%
-STRENES FESTIVAL.....	28,12%
-SUITE FESTIVAL.....	16,67%
-TELECOGRESCA.....	0%
-UNITE WITH TOMORROWLAND.....	0%
-VIDA FESTIVAL.....	30,61%
-VITRUBIAN FEST.....	12,5%

TOTAL..... 25,17%

La mitja resultant en els 50 festivals musical de Catalunya 2017 centres és doncs **un 25,17% de presència femenina (sense decimals un 25%)**, sigui en bandes mixtes o només formades per dones. **El total d'homes (sense decimals) seria doncs un 75%**.

4. CONCLUSIONS

La creixent presència de les dones a l'escena musical evidencia que el discurs femení interessa als programadors i les programadores musicals. Estem però lluny de què es tracti d'una presència equilibrada i que correspongui a la que tenen les dones a la societat i als àmbits de la vida quotidiana; en definitiva, **en el sector musical estem encara lluny d'aquest 52% que constitueix la població femenina.**

Hem de tenir també en compte que si una de les raons d'aquesta creixent presència és sense dubte l'augment de dones que surten de les Escoles Superiors de Música -i cada cop més professionalitzant-se amb instruments que abans eren terreny exclusivament masculí-, una altra raó a destacar és l'esforç que aquestes dones fan per incorporar-se primer, i mantenir-se després, als escenaris.

Aquest esforç no es tradueix d'igual manera en tots els gèneres musicals. Així, dels resultats obtinguts de l'anàlisi dels 50 festivals catalans seleccionats, en traiem algunes conclusions:

1. INFRARREPRESENTACIÓ FEMENINA

Destacar que hi ha 5 festivals sense cap dona –és a dir un 10%- o sigui, amb un 100% de bandes masculines i solistes masculins, i 6 festivals més amb el 90% o més de representació masculina. Resulta especialment greu el cas del festival Universitari Telecogresca, que durant el 2017 no va tenir cap dona al seu cartell. Es tracta d'una festa organitzada per l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria de Telecomunicacions de la Universitat de Barcelona (Universitat Politècnica de Catalunya), una escola poc freqüentada per dones en tractar-se d'una disciplina encara fortament masculinitzada.

- La música heavy metal és un món masculinitzat fins a l'extrem i que no deixa entrar a les dones (Ex. Knights of metal...).
- La música electrònica, alternativa i experimental també sembla patrimoni masculí (Ex. AMFest, ARTeNOU, BBF Barcelona Beach Fest, ERA Festival (Love Rave), Unite With Tomorrowland...).
- El rock és un gènere musical que tampoc deixa que les dones s'incorporin fàcilment (Ex. Barna'n Roll, Calella Rock, Rock Fest Bcn...).

2. PRESENCIA FEMENINA

Destacar que hi ha 17 festivals on no s'ha programat cap dona solista (és a dir un 34%) i 12 festivals on no hi ha cap banda mixta (és a dir un 24%).

El rècord de dones en la seva programació –sigui de bandes o solistes- el té el Festival Mixtur (55,55%), seguit de Say it Loud (50%).

El percentatge més alt de solistes el té el festival Músiques sensibles (42,85%), seguit del BAM (34,09%) i del Room Festival (33,33%).

El percentatge més alt de bandes mixtes el té el festival de música negra Say it Loud (50%), seguit del Festival Mixtur (44,45%).

- Sembla que les cantadores són les solistes més programades als festivals.
- Els festivals organitzats per institucions, com ara ajuntaments, es preocupen més per programar dones (Ex. BAM, Festival Altaveu...).
- Alguns festivals més comercials compten amb les dones a l'hora de programar-les, com ara el Festival de la Porta Ferrada (45%). D'altres ho fan encara moderadament, mantenint-se en la forquilla que va del 20 al 30% (Ex. Cap Roig Festivals, Festival Jardins de Pedralbes, Primavera Sound Festival, Sónar...).
- Destacar l'esforç per aconseguir la paritat que fa el Mercat de Música Viva de Vic (MMVV), la fira musical més prestigiosa dels Països Catalans.

La pluralitat a la nostra escena musical, no només pel que fa als gèneres musicals sinó pel que fa als gèneres pròpiament dits, hauria de ser prioritat en una societat madura, en una societat que aspi a representar-nos a tots i totes en tots i cadascun dels seus àmbits. Un 25% de dones als festivals de música catalans és una xifra insuficient, que convida a prendre mesures per incorporar més a les dones a la nostra escena musical.